

Posudek diplomové práce Martina Rejmiše
Český euroskepticismus v historické perspektivě.
Praha 2010, 96 stran.

Euroskepticismus je nový trend českého politického myšlení, který formuluje obavy z možné ztráty vlastní identity ve prospěch nadnárodních a nadstátních institucí Evropské unie, který se paradoxně ale zákonitě vynořil současně s euforií nad českým zapojováním nad evropských struktur po roce 1989. Hlásí se k němu silná stejně jako okrajová politická seskupení i více či méně významné osobnosti včetně současné hlavy státu; podrobný rozbor tohoto fenoménu je proto jistě na místě. Martin Rejmiš se ve své diplomové práci zaměřil na průzkum a zhodnocení jeho historické (nebo spíše: historizující) argumentace. Volba zdánlivě marginálního jevu mu poskytla příležitost konkrétně poukázat na slabiny celého myšlenkového proudu i na mezery ve vzdělání jeho nositelů, stejně jako na mnohdy demagogický způsob prezentace podobných názorů. Autor postupuje v zásadě chronologicky, po stručném nastínění teoretických východisek, které přejímá ze současné politologické produkce a jejím stručném zhodnocení sleduje kritiku evropské integrace od referenda do vstupu do EU až po nedávnou debatu o Lisabonské smlouvě. Pozornost přitom samozřejmě věnuje také charakteristice politických sil, které tyto a podobné postoje zastávají.

Ukazuje se, že historické reminiscence tvoří nezanedbatelnou část polemiky s pokračující integrací a Rejmišův výzkum dokládá zároveň, že jejich politická instrumentalizace vězí hluboko v českém myšlenkovém světě 19. století. Zdánlivě sice převažují odkazy na tragické okamžiky českých dějin moderní doby, jejich interpretace ale koření v mentalitě národního obrození a jeho zkresleného obrazu po roce 1918. Debata se točí kolem několika hlavních motivů: zbožnění státní suverenity a identity (mlčky zaměňované s identitou národní), s tím související zdůraznění „odvěkých“ státních hranic, jejich neporušitelnost zároveň odkazuje k traumatu mnichovské dohody. Všechny tyto linie jsou pak sjednoceny společným jmenovatelem, jímž je antiněmectví, či lépe řečeno: všudypřítomnou obavou z agresivních choutek „dědičného nepřítele“. K tomu přistupuje stále neuzavřený vztah k odsunu našich někdejších spoluobčanů po druhé světové válce, které levice a pravice považuje za bývalé nacisty a kolaboranty. Zřetelná je také obava z dominance velkých mocností, které v úzeji integrované Unii nebudou bát ohled na potřeby menších států. To jsou zhruba evergreeny spojující svorně politickou levici i pravici. Pravicové subjekty k tomu připojují ještě odkazy na trpké zkušenosti z integrace země „tábora míru a socialismu“ pod vedením SSSR.

Autor oprávněně rezignoval na „uvádění euroskeptických nesmyslů na pravou míru“, řečeno parafrází slov Z. Jirotky, jen na některých místech neodolal, aby nepoukázal na zjevné rozpory – například mýtus historických hranic ostře kontrastující s naprostým popřením historických hranic mezi Čechami a Moravou při novém územním uspořádání republiky, vyjádření podivu nad užitím bizarního termínu „francouzsko – německé velkoříšství“ apod. Intelektuální a vzdělanostní úroveň našich skeptiků prozrazují také ukázky rádobyvtipných úprav historických citátů uvedených v příloze.

Rejmiš také stručně shrnuje způsob, jimiž naši odpůrci EU s minulostí zacházejí. Je to samozřejmě přístup krajně zjednodušující a ignorující vše, co se nehodí k danému účelu. Předně naprosto opomíjejí skutečnost, že české země prožily většinu svých dějin v rámci vyšších nadstátních celků, že moderní národní hnutí dlouho nepočítalo s vytvořením samostatného státu a jeho ideálem byla federalizace habsburské monarchie. Oprávněně se také ptá po příčinách nešťastné propagace českého předsednictví, proč místo „kostky cukru“ nepřípomnělo projekt spolku evropských panovníků podaný Jiřím z Poděbrad. Důležitým rysem je také promítání současných představ do minulosti – klasickým případem je zde opět Německo a Němci.

Předkládanou diplomovou práci tak lze hodnotit i v obecnější rovině jako příspěvek k poznání fungování historické argumentace v současné politické diskusi.

Autor prostudoval reprezentativní vzorek pramenů a i příslušnou literaturu, především ale prokázal schopnost s nimi samostatně pracovat a originálně je interpretovat. Jeho novátorskou práci proto hodnotím jednoznačně jako výbornou.

Praha 13. 6. 2010

Jiří Rak